

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Савінова Олена , студентка групи Ю-51

Останнім часом спостерігається тенденція до підвищення показників вчинення злочинів неповнолітніми особами. Провадження кримінальних справ щодо неповнолітніх, що вчинили злочини, здійснюється у межах повноважень єдиної системи процесуальної діяльності органів розслідування, прокуратури і суду, спрямоване на досягнення спільних цілей кримінального процесу і ґрунтується на його загальних принципах. Проте воно має й свої особливості, які спрямовані на вирішення питань відповідальності й покарання неповнолітніх за вчинені злочини. Ці особливості пов'язані з предметом доказування у справах, колом і статусом осіб, які беруть участь у судочинстві з метою підвищення правової захищеності неповнолітніх, здійснення окремих слідчих дій, гласністю судочинства тощо.

Відповідно до чинного кримінально-процесуального законодавства кожна особа, яка вчинила злочин, повинна нести кримінальну відповідальність. Однак законодавець залежно від віку поділяє осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, на кілька категорій і встановлює для них певні процесуальні гарантії з метою захисту їх конституційних прав.

По кожній кримінальній справі про злочин неповнолітніх повинні бути допитані батьки, вчителі, вихователі та інші особи, які можуть надати відомості, але вивчення слідчої практики свідчить, що свідченням батьків, як найважливішому джерелу інформації про неповнолітнього, його поведінку, зв'язки, причини та умови, які сприяли вчиненню злочину, слідчі не приділяють належної уваги. Неповнолітній обвинувачений викликається до слідчого, прокурора чи до суду через його батьків або інших законних представників. Якщо неповнолітній перебуває під вартою, то викликається він через адміністрацію місця попереднього ув'язнення.

Злочинність неповнолітніх має ряд особливостей: невинуватість, жорстокість, садизм, використання холодної та вогнепальної зброї.

Однією із труднощів є те, що за наявності у Кримінальному кодексі України норми про обмежену осудність поки ще науковцями і практиками не відпрацьовано критеріїв обмеженої осудності. Ця обставина і призводить до того, що вкрай рідко неповнолітні з психічними аномаліями визнаються обмежено осудними. Із усіх існуючих аномалій судам здавна знайомі лише легка розумова відсталість, синдром залежності від психоактивних речовин та органічний розлад особистості. Інші ж аномалії видаються зовсім новими і не дають ніяких орієнтирів відносно того, як слід діяти судам при розгляді справи та призначенні покарання неповнолітнім.

Втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність посягає на основи суспільної моралі у сфері розвитку і виховання молодого покоління, негативно впливає на молодих людей, прищеплює асоціальні ідеї, негативні навички та погляди, а також впливає на рівень злочинності неповнолітніх.

Забезпечення права на захист у кримінальному судочинстві є конституційною засадою, так як провідним завданням держави Конституція України проголошує правовий захист особи, у даному випадку матеріальну і моральну підтримку дитинства.

Отже, слід зауважити, що інститут обов'язкової участі захисника у справах неповнолітніх є однією з основних гарантій належної охорони прав та законних інтересів неповнолітніх, які залучені до кримінального судочинства.

Потрібно щоб у кримінально-процесуальному законодавстві було більш детально звернено увагу на те, щоб захисника запрошували до участі у справі не тільки з моменту визнання особи підозрюваною чи обвинувачуваною, а й раніше – з моменту, коли щодо неї розпочалися примусові заходи чи інші процесуальні дії, що стосуються права і свободи неповнолітнього.

Отже, підвищена увага держави та суспільства до проблем злочинності неповнолітніх виникає через те що, по-перше, неповнолітні – це особи, які перебувають у стадії формування основних ціннісних орієнтацій, життєвих позицій; по-друге, злочинність неповнолітніх – пов'язана із формуванням батьками негативних чи позитивних рис характеру своїх дітей; по-третє, протиправна поведінка неповнолітніх осіб більше піддається корекції, ніж поведінка дорослих, із цього слідує, що організація системи запобігання злочинній поведінці неповнолітніх забезпечить зниження рівня злочинності в майбутньому та зміцнення правопорядку в суспільстві; всебічне вивчення і аналіз злочинності неповнолітніх передбачає її постійне вимірювання у масштабах усієї країни та в межах окремих регіонів; для забезпечення одностайного тлумачення терміна та усунення суперечностей у правозастосовчій діяльності, а також використання положень терміна «неповнолітній» треба розуміти, що такою особою вважається з народження і до досягнення 18 років.

Правове виховання повинно сприяти формуванню у кожного підлітка усвідомлення прав і обов'язків перед суспільством, уявлення про дозволені та заборонені вчинки, поваги до закону. Профілактична робота з попередження вчинення злочинів серед неповнолітніх – це система заходів виховного, правового, соціального, культурного характеру, спрямованих на усунення причин і умов, що мають негативний вплив на поведінку неповнолітніх.

Курдес О.Л., ст. викладач кафедри права